

Вінок на березі юності

Микола Вінграновський

Цикл сонетів

1

Твій берег я пройшов, моя ріка!..
Вже згадки дихають в обличчя, наче коні...
Вони біжать, ночами-днями повні.
Мені легка хода їх і важка...

Далекі образи спішать мені в безсонні:
Клубочаться, хвилюються, кричать...
Гіркі... солодкі... чорні і червоні...
Як привиди мальовані ячать!

Вітаю вас! Ви — творча моя глина,
І я руками серця і думок
Бентежно виліпив із вас оцей вінок.

Нехай він в бурво океанне плине!..
Пливіте, хато, хмари, і зайці,
І сонце в небі, і зерно в руці.

2

В душі моїй печаль стоїть неждана,
В проміннях пам'яті — обличчя дорогі.
Душа у кожного прекрасним осіянна,
Бо кожен з них мені не догорів.

Натхнені скромністю і тихою любов'ю,
Вони мені сердечністю цвіли,
Вони були завжди самі собою,
Та з іншими ніколи не були!

Скажіть мені: ви люди чи ви сни?
В душі у вас ні літа, ні весни!
Одна безслідна добрість — боягузтво!

І ні політика, ні генія вогонь
Вам ні сердець не палять, ані скронь!
Для вас є ви! А все навколо пусто!

3

Печаль моя щаслива і гірка:
Замало друзів, обраних навіки.
Вони живуть, немов пустельні ріки,
Бо часто гинуть в сонці і пісках.

Як берегти мені цілющу вашу воду,
Щоб ви не висохли, не змінювали русло,
Щоб в ваших водах небо не загусло,
Щоб з ваших вод я пив красу й свободу...

Це ви мене народжуєте вмиль,
Коли в душі сіяння мрії грає
Або ж коли в мені щось помирає...

Я вас із гордості не зможу загубить!..
Хоч у вогні страждань, болінь і слів
Не тільки друзів — цінять й ворогів.

4

Переді мною далеч океанна...
Лиш оступись, і доля — нанівець!
Тоді сюрчи, як сонний цвіркунець,
Що небо — сіре, далина — туманна...

Розвиднівсь день! Мій тихий путівець,
Мій кожен крок Земля благословляє!
Землі не треба стоптаних сердець,
Вагатися доба не дозволяє.

Доріг багато, але шлях один!
Ганьба, хто вибрав стежечку-обніжку:
Людська Земля — це не двоспальне ліжко!

Осліпніть, очі, де зневір'я дим,

Замріть, душі зневірливої схлипи!
Над світом — африканські смолоскипи.

5

Я вже спішу страждати і любить,
Бо я незчувсь, як небо стало ближчим,
Легкого цвіту срібнокрилі хвищі —
Все, чим сміється серце і болить.

І мрії цвіт, і згадок попелище —
Усе, чим ти страждаєш у житті...
Чоло моєї долі стало вищим,
І очі долі — дзвони золоті.

І кваплюсь я все зважить, відібрать,
Щоб говорити точно, повнокрило.
Якби життя за мене говорило,

Бажав би я усе життя мовчати:
Творити труд свій, і для мрії жити,
І не спішити страждати і любити.

6

Весна моя плодами заважніла.
Труснеш — западають, в повітрі стане гук.
Шука священних слів душа доспіла,
Думки — думок, а руки — інших рук.

Щасливий той, хто, і зазнавши мук,
Життя прожив прозоро і натхненно.
Щасливий той, хто серця світлий звук
Проніс в трагедіях епохи недаремно.

Привіт вам, соки чистої землі,
І вам, вітри великі і малі,
Я вами жив в дорозі до людей!..

Тепер з людьми дорогу простеляю —
Щасливий день мій, бо я серцем знаю,

В який народ мій перший плід впаде!

7

Благословен, хто може не спішить
Міщанство роздивитися ще зблизька,
В чийм запасі літ майбутніх низка,
Щоб потім вже без промаху палить!

Я так не міг! Мабуть, моя колиска
Гарячими руками колисалась.
І глиняна моя у квітах миска
Гарячими руками наливалась...

Спочатку чув: твій шлях — лише до тина!
А потім чув: ти — гвинтик, не людина!
А зараз чую: гордий і неспинний!

Стають тоді гіркотними години,
Коли стрічаюся з людьми такими я.
Рости й подвоюйся, гордосте моя!

8

Доки хода і воля не змужніла,
Доки думки не привітала сила,
Доки земля душі не колесила,
Куди нас тільки мрія не носила!

Я мріяв всіх дівчат перелюбити,
Я мріяв світ для них перетворити
І всіх людей надвоє розділити,
Поганим — вмерти, а хорошим — жити...

Блакитні мрії! Добродійні груди!
Не знали ви, що в світі у зеленім
Живуть з колиски мертвородні люди!

Боятися ж інші вмерти від застуди,
А ті боятися жити в білоденні,
Бо думають, що ж завтра з ними буде?!

Скоріш пливи, нова ріко моя!
З глибин твоїх нові зійдуть світання,
І привітаю обережно я
Моє сподіване кохання.

Воно устане в першому звучанні,
Воно устане першої весни!..
Ніколи мрії не бувають ранні,
Коли живеш у день такий рясний...

Любив я завжди, та любив хвилиночку...
Не зміг я покохати довгоплинно,
І дні летять мої в полячливій журбі...

І я страждав — й мені навкруг страждали,
І я співав — й мені навкруг співали,
Я світом жив, я жив у боротьбі.

Я встигну долюбить! Доклясти встигну я!
І встигну я до тих часів дожити,
Коли в польоті вічному Земля
Навчиться вже собою володіти.

Людина я — і день такий новий
Обов'язок святий мій наближати.
Усе для нього! Все йому віддати —
Від всіх тривог до шелесту трави.

Не буде щастя ні мені, ні люду,
Доки на світі нещаслива буде
Хоча б одна людина роботяща.

Коли не знаєш, хто ти, з ким, для чого,
Коли в душі ні доброго, ні злого, —
Пропаща юність і життя пропадає!

У кожнім дні своя пора світанна,
У кожнім дні поновлення своє.
Нема сердець, які не брала рана,
Яких ніколи біль не обів'є.

Нема таких. І знаю, що не буде,
Хоч рани різні, як і різні люди,
Та настає той час, коли кругом і всюди
Одним болітимуть людські думки і груди.

Вже ближче туляться до вічності країни,
Що меч несли, що сіяли руїни,
Живі живих потроху пізнають!

Згаса вогонь, і зненависть, і лють,
Бо в кожнім дні своє світання є
І в кожнім дні поновлення своє.

12

Я повен мрій про велелюдну згоду,
Бо дням моїм не буде вороття,
Бо хочу я, щоб на чолі народу
Світився знак і від мого життя.

Бо там, де я пройшов, удруге не пройду^
В слідах моїх земля дуби підніме й трави,
І виплеснуть вони знов силу молоду
Під крила вечорів і під світань заграви.

Спинись, мій крок! — переді мною зрілість,
Пройди по ній на всю свою всесилість,
Щоб аж забила світлом з поглядів моїх,

І камінь оживав, мої зачувши кроки,
І бджоли пили мед з тичинок срібнооких,
І світ поновлений сліди мої беріг.

13

Я повен дум про серця чисту вроду,

Бо шлях мій — це не тиха божя милість.
Про серце сказано, що з нього на свободу
Думки великі вийшли в повноцілість.

Тому простіть мене за ранню зрілість,
Простіть майбутні помилки сьогодні.
Я завжди щастям міряв нещасливість,
Гарячим днем я міряв дні холодні.

Ми роздоріжжя вчора снили з другом...
Його шляхи — за іншим виднокругом...
Вітрило думки хвилю серця боре...
Я плачу... далі — незглибиме море...

Мій ніжний друг! Мій щедрий на тривоги!
У щедрості ж своїй я часто був убогий...

14

Переді мною далеч океанна,
Мов задум ще не здійснених пісень...
Усе попереду — любов, і цвіт, і день,
І мла, і ніч, і паморозь-туманна.

Попереду народження й прощання,
Попереду минучість й неминучість,
Шумить мені годин бистротекучість,
Шумить мені не перша, не остання...

Колись увечері за роєм бджіл гудучим
Мій батько біг з відром води по кручі,
Полив їх... впав... у вулик переніс...

Колись увечері додолу падав ліс
І вітер листя підбирав і ніс...
Було красиво все, і мудро, і співуче...

15

Твій берег я пройшов, моя ріка!..
В душі моїй печаль стоїть неждана.

Печаль моя щаслива і гірка —
Перед! мною далеч океанна.

Я вже спішу страждати і любить —
Весна моя плодами заважніла...
Благословен, хто може не спішити,
Доки хода і воля не змужніла.

Скоріш пливи, нова ріко моя!
Я встигну долюбить, доклясти встигну я!
У кожнім дні своя пора світанна.

Я повен дум про велелюдну згоду,
Я повен дум про серця чисту вроду —
Переді мною далеч океанна...